

1. ROWNIE (34) sb n

-ó- (8) *Mącz* (2), *KochPs*, *KochPieś* (2), *PudłFr*, *KochWr*, *JanNKar*, -o- (2) *Oczko*, *KochTr*; e z tekstów nieoznaczających é.

sg G równiã (33). ◊ A równi(e) (1).

Sł stp błędnie: rówień, Cn brak, Linde XVI (pięć z niżej notowanych przykładów) – XVII w. błędnie: równia.

Ten, kto a. to, co dorównuje komuś a. czemuś, zwykle pod względem zalet; similis Vulg, PolAnt (34) : [To też pomni/ równie poymi łobye WirzbGosp B3.]

rownie czego (1): Ale tego roku ták były wielkie wiátry y wylanie morzá iz tego rownia żadny pámiętnik nie był [tj. nikt nie pamiętał] BielKron 442v.

rownie komu, czemu (29): Iákież thám [w niebie] wdzięczne będzie odpoczynienie twoie [krześcijański starcze] w onym domku twoim dziwnemi rołkołzámí ozdobionym á ochędożonym? ktoremu rownia żadne oko nie widáło áni vcho nie słycháło/ iáko o tym piśmá powiádáią. RejZwierc 127; Ktoregoć [Wojciecha Mieleckiego] cnotę męłtwo wielkie okázuię/ Bo we wżem Krześciańłtwie rownia im nie czuię. PaprPan A4v; JanNKar B. Cf Frazza, Zwrot, Wyrażenie.

rownie czyje (1): trudno któręgo mego rownia/ biegłość álbo vmieięntność/ do tego przyść może/ áby łobie przy niém [królu Zyguncie] łnaść y śrzednią cęnę przypifáć á przywłázczyć mogła. Oczko A2v; [Weźm łobie w dom/ łwego rownia żonę/ Vznałz po ciechę/ ná wżelką łtronę. WirzbGosp B3, B3].

Frazza: »rownia nie masz (a. nie było), nie mieć (a. nie znajdować, a. nie należć, a. nie widzieć)« [w tym: komu, czemu (24), w czym (6), w co (1)] = ktoś (coś) jest jedyny(-e), zwykle najlepszy(-e), największy(-e); nos est similis Vulg, PolAnt [szyk zmienny] (20:6): Nyemáłz w yego łwyátości nigdziey rownia żadnego LubPs Xv, Xv marg, Y6v; Bo tey [mądrej pani, tj. śmierci] rownia ná łwiece w rozumie nie było RejWiz 96; RejZwierz 1; iz w tym krolełtwie Kolchis [...] były owce z wełną bárzo dobrá/ [...] za którą wełnę ten krol wielkie łkárby brał/ iz mu rownia w łkárby ná łwiece nie było. BielKron 54v; Pánie Boże włzechmogący/ nie máłz tobie rownia ná niebie áni ná zyemi BielKron 77v; á fwoię [żonę] zábil [Herod Antypas] imieniem Máryánnę/ która tákíey cudności byłá/ iz iey ná ten czás łwiát rownia nie miał BielKron 139v, 1v, 27v, 150, 293v; incomparabilis vir, Niepołpolity człowiek/ który łobie równia nie ma Mącz 280b; byłby to tákí koń żeby mu tu w tey okolicy rownia nie było. RejZwierc 90, 141v; Tám dopięro poznáią/ że/ pan/ imię tobie/ A/ iáko łwiát iest wielki/ niemáłz równia łobie. KochPs 126; Nie vczuwłzy ná łercu ták wielkiey żáłości/ Któręy rownia nie widzę w téy tu łmiertelności. KochTr 6; KochSz A2v; KochPieś 15, 44; Piękna páńno/ któręy my równia nie nayduiem: Piękna páńno/ któręy to łmiele przypifuiem/ Ześ łwą piękną vrodá włzytki cęłowáłá PudłFr 73; PowodPr 21; KlónWor 37; [á tám ná wylpie Cythera náłázł [Parys] Helenę/ [...] ktorey ná łwiece rownia nie było w cudności BielKron 1551 11v; TekstyPol 36/133; Leop Gen 44/15 (Linde s.v. równia); BibRadz 1.Reg 10/24 (Linde s.v. równia); Sentencja Cv; BiałPos 151 (Linde s.v. równia); Roku tysiąc 587, dnia 26 Aprilis przyjechalim do Wenecyi, kędym widzieli miasto, któręgo równia niemasz w łwiece RywKsięgi 253; WujPosN 1584 I 100 (Linde s.v. równia); GrzegŻarnPos 268v (Linde s.v. równia)].

~ w sensie negatywnym: *ktos jest najgorszy, cos jest najstraszniejsze (3)*: Trudnych rzeczj wielkie mnoŃstwo. Ale nic nietrudniejszyego/ Y ku znoŃzeniu cięŃŃzego: Iako niewiáftá Ńwey woley/ Nie naydzie rownia złoŃci iey. *BierEz B4v*; Biádá/ ábowiem dzień ten wielki ięŃt thák iż mu rownia niemáŃz/ á ięŃt czás vtrapienia Iakobowego *BibRadz Ier 30/7*; posterius et nequius isto nihil est, NiemáŃz mu równia w złoŃci. *Mqcz 314d.* ~

Zwrot: »rownia [komu], rownie [czemu] naleŃć« (1:1): teŃ opatrzny był [Pitagoras] Ńe mu zŃcięŃkiem rownia było naleŃć. *BielŹyw 29*; Kátágium kroleŃstwo wielkie á známienite Thátárfkie/ ktoremu trudno ná Ńwiecie rownie náleŃć. *BielKron 269.*

WyraŃenie: »i temu rownie« = *itp.* (1): ięŃlímŃy Ńye zbytków/ roŃpuŃty/ wŃzetecznoŃci/ łákomŃtwá/ y temu równia *KochWr 26.*

[*WyraŃenie przyimkowe*: »przez rownia« = *najlepszy, niedoŃcigniony, bez porównania*: Hiszpani, sencá paryglá, iákoby przeŃrównia názwáli *OczkoPrzymiot 82.*]

Cf 1. NIEROWNIE, ROWNIA, ROWNY

ALKa